

Reflecții asupra inițiativei legislative de modificare a Legii nr.10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile

Comentarii și propuneri tehnice specifice pe proiect

La punctul 1 – transpunerea parțială a Directivei UE 2018/2001. Republica Moldova nu are obligativitatea transunerii prezentei Directive UE. Modificările cele mai sensibile propuse în proiectul Legii nu sunt acoperite și nici reglementate de directiva UE menționată. Practica transunerii acestei directive, inclusiv de țările membre UE și România, este total diferită de ceea ce se propune a fi implementat în RM. Astfel, trebuie asigurat echilibrul intereselor părților interesate: producători autohtoni, investitori, consumatori, etc.

Punctul 3: Pentru respectarea spiritului Directivei UE menționate și practica celorlalte țări europene se impune stabilirea obiectivelor naționale țintă în domeniul utilizării surselor regenerabile până în anul 2030 de către Parlament. Se recomandă fixarea obiectivului țintă de 32% cu un orizont de timp realist. Planul de acțiuni și actele normative secundare trebuie să fie elaborate de Guvern conform liniilor directorii ale Parlamentului și tendințelor internaționale.

La punctul 5: Pentru producătorii eligibili mari determinați în urma licitațiilor se va permite comercializarea energiei electrice la prețuri mai mari, decât prețul fix stabilit în cadrul licitațiilor organizate de Guvern, ceea ce este contrar principiilor generale care au stat la baza schemelor de sprijin. Mai mult ca atât, acest regim e mai avantajos decât față de toți ceilalți producători autohtoni.

La punctul 7: Se atestă o abatere de la normele UE aferente calculului consumului final brut de energie regenerabilă. Mai mult ca atât, o bună parte din reglementările prezentate se referă la norme secundare care pot fi incorporate exhaustiv în Regulamentul privind calculul consumului de energie electrică din surse regenerabile, care va fi elaborat și aprobat de către Guvern. Totodată, nu este clar calculul utilizării surselor regenerabile pentru aviație în mărime de 6,18%. Pentru alte sectoare astfel de ținte nu s-au stabilit. Considerăm necesar de a unifica abordarea pentru toate sectoarele și consultarea poziției sectorului în domeniu.

La punctul 8, 14 și 26: Salutăm promovarea biocombustibililor în consum, cu toate acestea va fi o povară suplimentară pentru consumatorii finali de produse petroliere, datorită costurilor mai mari ai acestor produse care trebuie obligatoriu mixate. Nu este clară legătura normelor primare dintre proiectul dat și Legea cu privire la produsele petroliere și mecanismul de formare a prețurilor pentru piața internă care-i direct proporțională cotațiilor PLATTS și marja comercială reglementată. Opinia ANRE la acest subiect este determinantă. Mai mult ca atât, orice reglementare a sancțiunilor aferente produselor petroliere trebuie reflectate în legea sectorială.

O clarificare suplimentară se impune asupra procesului de licențiere. Este inacceptabilă extinderea numărului de licențe sau complicarea procedurilor administrative privind licențierea genurilor de activitate aferent importului și comercializării produselor petroliere și/sau deținerea de registre ai agenților economici producători/importatori de biocombustibili.

Adițional, stabilirea unor prețuri plafon de comercializare a biocarburanților produși local (punctul 14 al proiectului Legii) este contrar principiilor economiei de piață, normelor internaționale și liberei concurențe. Principiul general de formare a prețurilor în RM este cel bazat pe cerere și ofertă. Mai mult ca atât, trebuie ajustată și procedura de certificare a importurilor de produse similare pe piața internă.

La punctul 15: Legea 235/2015 privind principiile de bază de reglementare a activității de antreprenor stabilește că actele cu impact asupra mediului de afaceri trebuie să fie aprobate de către Guvern la propunerea instituțiilor guvernamentale de resort și nicidecum la nivel instituțional mai inferior. De asemenea, procedura de preluare a standardelor internaționale trebuie să fie uniformizată

practicilor existente, cu referințe clare la standardele și cerințele internaționale în domeniu. Orice manipulare în acest domeniu este supravegheată de instituțiile internaționale.

Activitățile prevăzute la punctele 15 și 16 sunt aferente aceiași instituție guvernamentale: Ministrul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, de aceea pot fi comasate.

La punctul 18: Trebuie redactat ca conținut și denumire a genului de activitate privind producerea de biocombustibil și simplificate cerințele față de acest domeniu. De exemplu: certificatele de conformitate se emit pe piața internă în baza rapoartelor de încercări de către organismele de certificare acreditate în sistemul național, conform standardelor aplicabile în domeniu.

La punctul 22: În pofida faptului că e o procedură de transpunere a normelor UE specifice și cu caracter tehnic în legislația națională, pragurile propuse pentru instalațiile electrice pe bază de biomasă sunt prea mari, reieșind din dimensiunea piețelor sectoriale ale RM. Mai mult ca atât, nu este clar modul de încadrare a acestor norme cu planurile globale aferente gestionării deșeurilor în țară. De regulă unele țări au lăsat aceste elemente tehnice la discreția Guvernului, pentru a crea marja de manevră necesară și flexibilitate în aplicarea cadrului juridic.

Totodată, apreciem preluarea aproape integrală a normelor Art. 29 și 30 ale Directivei UE 2018/2001. Cu toate acestea, s-au omis prevederile Art.31 privind modul de calculare a impactului gazelor cu efect de seră, care ar fi binevenite și necesare pentru țara noastră.

Punctul 23 al proiectului de Lege introduce un capitol nou: Capitolul IV – consumul de energie regenerabilă pentru încălzire și răcire, care transpune art. 23 și 24 al Directivei UE 2018/2001 într-o manieră specifică. Procedura de debransare de la sistemul centralizat de încălzire termică este interzis sau anevoios, ceea ce face aceste norme imposibile de realizat de către consumatorii casnici și non-casnici. O revizuire a acestui compartiment, cu participarea ANRE și autorităților publice locale este necesară.

Punctul 24: Cele menționate elemente țin de competența Guvernului și instituțiile guvernamentale de resort, de aceea se recomandă o referință generală mai concisă și focalizată pe necesitatea armonizării legislației naționale la cea europeană. Mai mult ca atât, prevederile Art.6 ale Directivei UE nr.2018/2001 privind stabilitatea sprijinului financiar pentru utilizarea surselor regenerabile nu sunt preluate și sunt strict necesare pentru mediul de afaceri atât cel din țară, cât și cel de peste hotare.

Punctul 25 prevede modificarea art.28 al Legii nr.10/2016 – Acces la rețea. Abordarea este superficială și simplistă. Toți, cunosc dificultatea și problematica acestui subiect, precum și concentrația avizelor de racordare la rețea doar în mâinile unor agenți economici, fapt ce nu permite accesul la rețea și dezvoltarea altor proiecte investiționale cu potențial strategic și regional. Mai mult ca atât, lipsa transparenței și criteriilor generale de asigurare a accesului la rețea se consideră cel mai mare impediment pentru dezvoltare. Practica demonstrează existența unor fenomene suspecte și de corupție în tranzacționarea avizelor de racordare la rețea dintre părțile interesate.

În aceste circumstanțe, se impune schimbarea abordării, asigurarea accesului la rețea prin eliberarea avizelor de racordare tuturor doritorilor în cazul în care aceștia sunt de bună credință și dezvoltatori / investitori efectivi și interesați. Mecanismul aplicabil în România este extrem de permisiv, bazat pe un mecanism gestionat de ANRE și aferent capacității rețelei și plata unor garanții financiare pentru realizarea proiectelor și legătura de cauzalitate între solicitări și planurile investiționale de dezvoltare a rețelelor de transport și distribuție, etc. Astfel, se **impune o abordare nouă, simplistă, permisivă și nediscriminatorie pentru toți doritorii de a lua avize de racordare la rețea, indiferent de locul de producere, operator și starea rețelelor, inclusiv cu achitarea unor garanții financiare pentru buna execuție. Costurile de dezvoltare a rețelelor trebuie să fie acoperite prin tarif de transport sau distribuție a fiecărui operator.**

Punctul 30: Instituirea cerințelor financiare primare pentru Furnizorul central – Enorgocom (garanții financiare, cont dedicat etc.) se referă doar pentru producătorii eligibili mari, ceea ce reprezintă o discriminare. Directiva UE 2018/2001 nu conține asemenea norme. Pe de altă parte practica internațională recomandă aplicarea și promovarea nediscriminării aplicării normelor primare față de operatorii din piața energiei electrice din surse regenerabile indiferent de dimensiunea, tehnologia și regiune amplasării lor.

În cazul în care se insistă pe aceste prevederi se propune extinderea aplicării lor față de toți producătorii din surse regenerabile, indiferent de dimensiunea și tehnologia utilizată. Mai mult ca atât, principiile de echilibrare a pieței energiei electrice pentru producătorii din surse regenerabile trebuie să fie identice. Toți trebuie să participe la echilibrare în funcție cu dezechilibrele create și în baza aceluiași principii.

La punctul 33 se propune de a reglementa perioada de timp necesară pentru semnarea obligatorie a contractelor reglementate pentru achiziționarea energiei electrice din surse regenerabile. Având în vedere caracterul lor tipizat în baza modelului elaborat de ANRE se propune limitarea timpului pentru semnare la 3-5 zile lucrătoare.

Mai mult ca atât, prevederile punctelor (9)-(11) sunt mai relevante la compartimentul – dispoziții finale și tranzitorii.

La punctul 34: Simplificarea procedurilor pentru participarea la licitațiile Guvernului pentru obținerea statutului de producător eligibil mare, eliminarea garanțiilor de participare de 0,2% și cea de bună execuție de 2% este exagerată și inadmisibilă, precum și contrar bunelor practici internaționale și logicii economice. Mai mult ca atât, este o abordare discriminatorie față de producătorii eligibili mici care au plătit aceste garanții pentru a demonstra determinarea și intențiile serioase față de proiect.

Aceste cerințe sunt echitabile și minimaliste în raport cu volumul investițiilor planificate. Lipsa lor va crea haos, incertitudine, corupție și activități de intermediere necontrolate și speculative, ceea ce iese din scopul legii.

Mentținerea normelor față de garanțiile financiare pentru participare la licitație și buna execuție sunt esențiale și strict necesare și reprezintă un criteriu de performanță, seriozitate și determinare pentru viitorii investitori în domeniul regenerabilelor.

La punctul 35: În ceea ce privește art. 36 al Legii nr.10/2016 se propune de modificat punctul (5¹) și anume de exclus ultimul paragraf aferent condițiilor de rudenie asupra fondatorilor companiei. Practica arată că restricțiile pot și trebuie să fie aferente capacităților centralelor electrice și beneficiarilor, și nicidecum față de fondatori, administratori, acționari, etc. În majoritatea cazurilor aceste informații sunt imposibile de obținut, în special în raport cu întreprinderile cu capital străin, mixte, off-shore-uri, societăți pe acțiuni, întreprinderi municipale, etc. Mai mult ca atât, scopul legii este de a promova utilizarea surselor regenerabile și eliminarea barierelor administrative în domeniu.

La punctul 36: Progresul tehnico-științific în domeniul regenerabilelor, dar și viteza de implementare a inovațiilor în domeniu este extrem de ridicat, de aceea extinderea perioadelor pentru implementarea proiectelor investiționale din surse regenerabile este inoportună. Mai mult ca atât, recomandăm reducerea termenilor de punere în funcțiune a centralelor electrice din surse regenerabile, cu excepția celor eoliene.

În ceea ce ține plata pentru dezechilibre și normele legale aferente punctelor (7)-(11) se propune unificarea limitelor indiferent de tehnologie și ajustarea automată la nivel de +/- 8% atât pentru centralele electrice eoliene și fotovoltaice. De asemenea, se propune revizuirea limitelor inferioare și superioare ale prețului pentru dezechilibre de la 75% cea inferioară la 150% - superioară.

La punctul 38: Cerința de 48 luni de la data fabricării echipamentelor pentru centralele electrice în afara schemelor de sprijin, limitează dezvoltarea și valorificarea potențialului economic al sectorului.

Toate echipamentele eoliene în RM sunt la mâna a doua. Toate celelalte tehnologii regenerabile nu se bazează pe aceste practici. Este de notat că în prezent agenții economici din RM nu pot accesa tehnologii eoliene noi din cauza lipsei accesului preferențial la producători, care sunt orientați doar pe piețele dezvoltate, constrângerilor financiare (investiții mari incomensurabile cu potențialul sistemului bancar) și de infrastructură – drumurile și podurile din RM au limitări de greutate și acces severe.

Pentru perioada 2023-2025 investitorii naționali în energie regenerabilă eoliană au deja contracte de achiziție a echipamentelor la mâna a doua, ceea ce ar însemna pierderi semnificative.

In acest context se poate de acceptat reglementări propuse, cu condiția acceptării unor excepții pe un termen de 10 ani (7 ani) față de turbinele eoliene la mâna a doua. De asemenea, se propune de aplica norme similare producătorilor eligibili fără scheme de suport în mărime de +/-8%, inclusiv praguri inferioare și superioare similare la plata dezechilibrelor.

La punctul 40: Introducerea noului sistem de reglementare a autoconsumului necesită o discuție separată cu participarea factorilor de decizie, mediului privat și academic. Mecanismul propus este avantajos doar pentru operatorii de distribuție care doresc reglementarea domeniului, limitarea accesului la rețea și reducerea costurilor sale operaționale, ceea ce contribuie în mod inevitabil la îmbunătățirea indicatorilor financiari și de profitabilitate (orice economie la pierderi în rețea și la costuri de bază se transformă în profit pentru operatorul de distribuție a energiei electrice).

Cetățenii, fermierii, IMM etc. care au instalat sau doresc să instaleze centrale electrice individuale vor fi afectați direct și negativ. Schimbarea conceptului de la contorizare netă la facturarea netă extinde termenul de recuperare a investițiilor de 2-3 ori spre infinit. Beneficiarii centralelor deja instalate, vor avea de suferit imediat, datorită riscurilor și calculelor financiare asumate.

Oferirea surplusului de energie electrică generată și neconsumată cu titlu gratuit este contraproductivă și nestimulatorie pentru sector. Pe de o parte, acest sector duce lipsă de suport financiar, scheme de sprijin etc. din partea statului, pe de altă parte impactul crizei energetice, majorarea tarifelor pentru utilitățile publice au fost atât de profunde, încât oamenii, mediul de afaceri au fost impuși de circumstanțe să investească în centrale electrice cu capacitate de până la 200 kW în funcție de locul de consum.

În lipsa unui program de susținere, similar celor din țările UE în care autoconsumatorii beneficiază de granturi de până la 80% din valoarea totală a centralelor electrice, schimbarea regulilor jocului este contraproductivă, irațională și periculoasă, atât din punct de vedere politic, cât și economic, financiar și social.

Mediul de afaceri din țară este în așteptarea unei alte abordări și anume: păstrarea contorizării nete la capacitatea de 200 kW și extinderea dreptului de instalare a centralelor electrice pentru autoconsum de peste 200 kW și până la 500 kW pe principii și în condiții noi diferite de contorizarea netă (de exemplu: plată pentru utilizarea rețelelor de distribuție care va fi reglementată de ANRE etc.).

La punctul 44 – dispoziții finale și tranzitorii. Se propune redactarea integrală, conform practicilor și uzanțelor aferente actelor legislative, cu perioade mai extinse pentru elaborarea și implementarea actelor normative secundare. Trebuie considerate capacitățile instituționale ale instituțiilor responsabile, procedurile interne de consultare și coordonare cu mediul de afaceri, societatea civilă, dar și structurile internaționale – CE și Secretariatul Comunității Energetice, precum și capacitatea de aplicare a mediului de afaceri și impactul asupra economiei naționale și sectorului propriu-zis.

Mai mult ca atât, având în vedere complexitatea și impactul normelor noi de prevăzut termeni de tranziție extinși. Majoritatea acestora sunt funcționale și aplicabile după ce există dovada a cel puțin 12 luni de la funcționalitatea deplină a pieței energiei electrice în țară, conform practicilor și recunoașterii europene.

Pe de altă parte problemele acumulate la mediul de afaceri, vacuumul normelor primare și propunerile prezentate mai jos trebuie să-și găsească reflecție în proiectul Legii dat.

Totodată, de a considera faptul că pe parcursul textului proiectului Legii se menționează despre diferite măsuri de suport, sprijin, dezvoltare etc. care nu sunt specificate nici ca măsură concretă sau formă de instrument de politici. De regulă, asemenea măsuri se elaborează și se propun de către Guvern, dar se aprobă de către Parlament prin diferite politici (de exemplu: programe sectoriale – legea bugetului de stat, politici bugetare pe termen mediu, politici fiscale și vamale, politici economice etc.).

De asemenea, se recomandă de specificat expres instituția responsabilă de elaborarea și aprobarea unor acte normative secundare la care adesea se face referință pe parcursul proiectului Legii susmenționate.

Situații ignorate și propuneri spre considerare, concluzii

În pofida multiplelor propuneri de modificare și completare a Legii 10/2016 există un șir de situații practice care nu au fost examinate sau soluționate și anume:

- 1. Producătorii de energie electrică din surse regenerabile în baza schemei vechi de suport aplicabilă până în anul 2016 sunt discriminați și necompetitivi cu ceilalți producători de regenerabile.** Multitudinea tarifelor individuale aprobate de ANRE până la aplicare redacției noi a Legii nr.10/2016, sunt extrem diverse, inexplicabile din punct de vedere economic și financiar și fără drept de indexare la rata de schimb valutar și/sau prețul de piață al energiei electrice. Acest proces discreditează inițiativa privată investițională și creează riscuri de litigii dintre investitor și stat care nu a creat premise adecvate pentru recuperarea investițiilor în domeniu (Arbitraj internațional pe aspecte investiționale).

Pe de altă parte, trebuie să înțelegem că majoritatea investițiilor în domeniul regenerabilelor au fost efectuate de oamenii de afaceri din țară. Nici un proiect investițional nu este acoperit de investitori străini sau instituții financiare internaționale. Este inexplicabilă situația când pentru aceeași tehnologie și același echipament (turbine eoliene) ANRE a aprobat tarife fixe de la 0,72 lei/kwh produs la 1,42 lei/kwh.

În vedere susținerii producătorilor autohtoni și soluționării problemelor sistemice și asigurării unei abordări identice în domeniu se propune spre considerare următoarele:

- a) De a completa art. 3 al Legii 10/2016 cu următoarele noțiuni noi și anume:
„*producător cu tarif individual* – producător de energie electrică regenerabilă pentru care au fost aprobate tarife, ANRE până la intrarea în vigoare a Legii nr.10/2016.”
- b) după alineatul (1¹) al art. 34 de introdus următoarele prevederi:
„(1²) Producătorii cu tarif individual au drept la ajustarea tarifelor, la media ponderată a tarifelor individuale aprobate anterior de ANRE pentru fiecare din ei, dar nu mai puțin de 90% din tarifele fixe, aprobate de ANRE pentru fiecare tehnologie până la intrarea în vigoare a Legii nr.10/2016. Ajustarea se efectuează în mod automat de ANRE, în termen de cel mult 15 zile de la solicitarea scrisă a producătorului cu tarif individual.
(1³) Anual, până la data de 1 martie, tarifele producătorilor cu tarif individual se ajustează din oficiu de către ANRE, în funcție de evoluția ratei de schimb a monedei naționale față de USD. Ajustarea dinamică anuală a tarifului se calculează pentru fiecare producător cu tarif individual în parte, în baza coeficientului între prognoza ratei de

schimb valutar pe anul curent, stabilită în legea anuală a bugetului de stat și media cursului valutar în anul în care a fost emisă decizia respectivă.

(1⁴) Prețul de achiziție a energiei electrice de la producătorii de energie electrică din surse regenerabile, alții, decât cei menționați la alin. (1) și (1¹), nu poate fi mai mic, decât 90% din tarifele fixe aprobate de către ANRE fiecare tehnologie în parte. Prețul de achiziție maximal posibil fiind prețul mediu ponderat al contractelor bilaterale de achiziționare a energiei electrice sau media ponderată a pieței zilei următoare pe anul precedent.”

- c) ANRE în termen de o lună de la data intrării în vigoare a prezentei legi va calcula și va publica pe pagina sa web oficială media ponderată a tarifelor individuale pentru fiecare tehnologie în parte, destinată a fi aplicată în scopul ajustării tarifelor conform prevederilor Legii nr.10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile.

Adițional se propun completări la Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 193–203, art. 413), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La art. 2 de a completa cu noțiunea de:

„preț mediu ponderat – media ponderată a prețurilor de achiziție și cantitatea energiei electrice achiziționate de către un furnizor al energiei electrice calculată în baza tuturor contractelor bilaterale de de achiziție a energiei electrice semnate;

2. La art. 86:

alin. (1) în final se completează cu litera nouă cu următorul cuprins:

„c) prețul mediu ponderat.”

după alin. (2) se introduce un nou alineat cu următorul cuprins:

„(2¹) Prețul mediu ponderat se utilizează în relațiile de procurare a energiei electrice de la producătorii de energie din surse regenerabile, alții decât producătorii eligibili și producătorii cu tarife individuale.”

3. După art. 88 se introduce un articol nou cu următorul cuprins:

„Articolul 88¹. Utilizarea prețului mediu ponderat în proces de procurare a energiei electrice

(1) Procurarea energiei electrice produse din surse regenerabile de energie electrică, altele decât centrale electrice eligibile, se realizează în baza prețului mediu ponderat al furnizorului care o procură.

(2) Furnizorii energiei electrice sunt obligați să calcule și să publice prețul mediu ponderat pe pagina sa web oficială. Actualizarea prețului mediu ponderat se efectuează în decurs de cel mult 3 zile lucrătoare din momentul semnării unui nou contract bilateral de procurare a energiei electrice, fie din momentul modificării prețului de achiziție la cel puțin un producător în baza unui contract bilateral existent.”

- 2. Producătorii de energie electrică din surse regenerabile în baza echipamentelor și tehnologiilor la mâna a doua.** Această categorie de producători, preponderent țin de instalarea, gestionarea și menținerea turbinelor eoliene. Această categorie de investitori locali sunt cei mai vulnerabili și expuși riscurilor financiare externe și interne.

În lipsa unor elemente de piață liberă și transparentă bazată pe competiție deschisă este greu de obținut un preț adecvat și corect la energia electrică produsă.

Astfel, este important de a asigura și garanta un preț adecvat de piață pentru energia produsă, comensurabil cu prețul de pe piața internă, în special prețul mediu ponderat menționat mai sus.

Este inadmisibilă situația anului 2022 când pe de o parte prețul de import a energiei electrice era de peste 250 Euro/mW dar prețul intern era reglementat la cel mai mic preț de pe piața internă sau 70 USD/mW. Mai mult ca atât, prin decizia Comisie Situații Excepționale era interzis exportul de energie electrică din RM, fapt ce a afectat în modul cel mai direct interesele economice și financiare ale producătorilor liberi și fără scheme de suport de energie electrică din surse regenerabile.

Totodată, trebuie de considerat că ponderea producătorilor din surse regenerabile fără scheme de suport este de peste 50% din totalul energiei electrice regenerabile. De aceea, examinarea propunerilor de mai sus sunt importante și necesare pentru găsirea echilibrului de interese între toți jucătorii din piață.

Este de menționat, că legislația României aplică drept preț de referință prețul mediu ponderat al energiei electrice în baza contractelor bilaterale sau media prețului angro pe piața zilei următoare a anului precedent.

- 3. Mecanismul de plată a dezechilibrelor** trebuie reglementat de către ANRE cu compensarea lor atât la nivel de grup de echilibrare, sistem și regional. De asemenea, se propune ca autoconsumatorii și producătorii eligibili mici (sa fie excluși producătorii mici, aceștia să participe la plata dezechilibrelor, în rând cu ceilalți producători eligibili) să fie exonerati de la plata pentru dezechilibre.

Astfel, la art. 37 al Legii nr.10/2016 se propune de completat cu următoarele puncte:

”(7) Până la stabilirea existenței unei piețe pe parcursul zilei lichide, notificările fizice ale producătorilor eligibili efectuate în conformitate cu Regulile pieței energiei electrice se ajustează automat la cantitatea de energie electrică produsă, dacă aceasta se află în intervalele +/-10% în cazul utilizării surselor eoliene și solare. Dacă cantitatea de energie electrică produsă depășește aceste limite, notificarea fizică se ajustează la nivelul limitei depășite.

(8) Prețul dezechilibrului pozitiv pentru cantitatea de energie electrică produsă de producătorul eligibil în exces față de limita superioară stabilită conform alin.(7) este limitat inferior la 75% din tariful fix sau prețul fix al producătorului eligibil sau al mediei ponderate a energiei electrice pentru ceilalți producători din surse regenerabile.

(9) Prețul dezechilibrului negativ pentru cantitatea de energie electrică ce trebuie achiziționată de producătorul eligibil ca deficit față de limita inferioară stabilită conform alin. (7) este limitat superior la 150% din tariful fix sau prețul fix al producătorului eligibil sau al mediei ponderate a energiei electrice pentru ceilalți producători din surse regenerabile.

(10) Costurile dezechilibrelor producătorilor eligibili ce utilizează sursa eoliană sau sursa solară în intervalele stabilite la alin.(7) se suportă de Furnizorul central de energie electrică și se transferă furnizorilor consumatorilor finali.

(11) Prevederile alineatelor (7) – (10) se aplică pentru toți producătorii din surse regenerabile până la stabilirea existenței unei piețe pe parcursul zilei lichide.

- 4. Nivelul de implementarea a centralelor electrice individuale pentru acoperirea consumului propriu este modest, disproporționat din punct de vedere al repartizării teritoriale și lipsit de orice suport din partea statului.**

Schimbarea conceptului de la contorizarea netă la facturarea netă sau a altor praguri, în lipsa unui program de suport financiar din partea statului similar celor din țările UE este contraproductiv și irațional. În acest context, se propune păstrarea conceptului de contorizare netă pentru consumul propriu de până la 200 kW în funcție de locul de consum și avizul de racordare eliberat de companiile de distribuție a energiei electrice.

Pe de altă parte, se poate de acceptat conceptul de autoconsumator și comunități energetice cu crearea cadrului juridic necesar pentru capacități cuprinse între 200 și 500 kW.

Astfel, se propune de a modifica articolul 39 al Legii nr.10/2016 și de a expune lit. b) în următoarea redacție:

centrala electrică trebuie să dispună de o putere instalată de pînă la 500 kW, dar nu mai mare decît puterea contractată la fiecare locul de consum deținut de consumătorul final respectiv”;

Pe de altă de a ajusta normele juridice propuse la punctul 40 a proiectului Legii de modificare a Legii nr.10/2016 și de menținut principiile contorizării nete pentru toți cei care deja ai centrale electrice instalate si vor să instaleze in limita locului de consum sau a capacității maxime de 200 kW.

5. O problemă aparte care nu este **reglementată și soluționată ține de accesul la rețea** și modul de eliberare a avizelor de racordare la rețeaua de transport și distribuție. În prezent, se atestă o concentrație sporită a avizelor de racordare, în special la rețeaua de transport. Există o monopolizare, birocratizare controlată, care provoacă acte de corupție și competiție neloială în sector. Mai mult ca atât, lipsa unui mecanism transparent de gestiune a acestui proces duce la blocarea sau tergiversarea multor proiecte investiționale de importanță națională. În acest sens, practica României de liberalizare a accesului la rețea este cea mai relevantă. Mai mult ca atât, plata unor garanții financiare pentru utilizarea racordărilor este binevenită și elimină persoanele nedorite din proces.

Sistemul de obținere a avizelor de racordare la rețea trebuie să fie permisiv, nediscriminatoriu și stimulator pentru toți doritorii de a implementa proiecte din surse regenerabile. Pe de altă parte, investițiile de extindere a rețelelor electrice de transport sau distribuție trebuie să fie considerate de ANRE în scopuri tarifare.

În acest context, se propune modificare si completarea art. 28 al Legii nr. 10/2016 cu următoarele prevederi:

“Operatorul sistemului de transport sau operatorul sistemului de distribuție la eliberarea avizelor de racordare la rețea va percepe o garanție de bună execuție în mărime de 0,2% de la valoarea investiției specifice luate în calcul la stabilirea de către ANRE a prețurilor plafon pentru tehnologia respectivă. Această garanție financiară nu este rambursabilă. Termenul maximal de valabilitate a avizelor de racordare este de 3 ani și nu poate fi extins.”

6. **Stabilirea cadrului juridic primar privind procedura de certificare a personalului implicat în instalarea și utilizarea surselor regenerabile, dar procedura de recunoaștere a calificărilor de personal obținute în străinătate, în special în țările UE.**

În prezent, pe piața RM există multe companii care importă, instalează și deservește echipamente și tehnologii din surse regenerabile de orice tip. Cu toate acestea, utilizarea lor atât în mod individual, cât și industrial are un grad sporit de risc care ține de personalul implicat în instalare mecanică dar și a circuitelor electrice. Similar altor domenii cu risc sporit, precum și utilizând cele mai bune practici europene se propune stabilirea unui set de reguli față de organismele de certificare a personalului în domeniu și procedura legală de acreditare a acestora în sistemul național.

Astfel, la capitolul ce ține de dispoziții finale și tranzitorii de a prevede următoarele:

“În termen de 6 luni de la intrarea în vigoare a prezentei Legi, ANRE va elabora și adopta conform practicilor interne regulamentul privind cerințele minime față de personalul implicat în

instalarea și utilizarea surselor regenerabile, procedura de certificare a acestuia și procedura de recunoaștere a calificărilor de personal obținute în străinătate, în special în țările UE.”

7. **Propuneri de ordin fiscal.** În context mai larg de susținere a surselor regenerabile se propune de a considera în contextul politicii fiscal-bugetare pe termen mediu instrumente și stimulente de ordin vamal și fiscal pentru promovarea și utilizarea tehnologiilor din surse regenerabile. Inspirându-ne din practica țărilor UE se poate de examinat următoarele:
- Scutirea de la plata drepturilor de import pentru echipamentele aferente surselor regenerabile. Lista acestora va fi elaborată și prezentată de Ministerul Energiei;
 - Scutirea deplină sau parțială de la plata TVA la import atât pentru echipamente, cât și pentru lucrările aferente; Este de notat că în România TVA este de 5% pentru acest sector; - de exclus, înlocuit cu următorul conținut:
 - **Scutirea deplină sau parțială de la plata TVA pentru echipamentele aferente surselor regenerabile. Lista acestora va fi elaborată și prezentată de Ministerul Energiei;** (atât la import cât și la vânzare pe piața locală). Este de notat că în România TVA este de 5% pentru acest sector
 - **Uniformizarea cotei TVA aplicate atât echipamentelor surselor regenerabile, cât și lucrărilor de instalare și montare ale centralelor.**
 - Acordarea unor granturi / suporturi financiare pentru consumatorii casnici și non-casnici care implementeze sisteme și/sau centrale electrice / termice/ răcire individuale și/sau centralizate.
 - Scutirea de la plata impozitului pe venit al persoanelor fizice de pe urma utilizării oricărei surse regenerabile, etc. De exclus, nu e relevant și dificil de implementat.

Concluzia finală: Proiectul legii propus pentru consultări publice urmează a fi definitivat și revizuit, reieșind din obiecțiile și propunerile prezentate și consultat suplimentar, atât cu mediul de afaceri, societatea civilă și structurile internaționale, considerându-se interesele tuturor participanților la piața energiei electrice și producătorilor autohtoni de surse regenerabile, într-o manieră inclusivă și nediscriminatorie. Asigurarea unei continuități ai cadrului juridic precedent, inclusiv respectarea garanțiilor de stat deja acordate este strict necesară pentru a nu compromite întregul proces de armonizare a legislației și de stimulare a dezvoltării progresive în domeniul de regenerabile.